

הודו כעורף האסטרטגי של ישראל: שלב חדש ביחסי הביטחון בין הודו לישראל

מאת ד"ר לורן דגן עמוס

מבט מבס"א, מס' 2,374, 14 באפריל 2026

תקציר: ביקורו של ראש ממשלת הודו, נרנדרה מודי, בישראל בפברואר 2026, חרג מגדר תחנה דיפלומטית שגרתית. הביקור סימן אתחול אסטרטגי, המעגן מעבר ממערכת יחסים המבוססת על רכש ביטחוני למודל של אינטגרציה מערכתית. השינוי מציב את הודו כעורף אסטרטגי וכשותפה לבניין כוח עבור ישראל, אל מול סביבת איום משתנה. סביבה זו מאופיינת כיום באיומי רוויה - כטב"מים, חימושים משוטטים, שימוש בטרור ככלי מדיניות, פגיעות בשרשראות האספקה, והחרפת התחרות הטכנולוגית בין המעצמות. בתוך כך, רכיבים שנתפסו בעבר כ"כלכליים" - דוגמת בינה מלאכותית, מחשוב קוונטי, תשתית ציבורית דיגיטלית והסכמי סחר חופשי - אינם עוד תוספות אזרחיות משניות. הם מהווים כיום חלק בלתי נפרד מהחוסן הלאומי, קביעת הסטנדרטים הבינלאומיים והיתרון המבצעי. המבחן המרכזי בעקבות הביקור יהיה היכולת לתרגם את הכוונה האסטרטגית למנגנונים בני-קיימא כגון פרויקטים של ייצור משותף, קביעת תקנים והקמת קבוצות עבודה קבועות.

ביקורו של מודי: אתחול אסטרטגי מחדש

המשמעות האסטרטגית של ביקורו של נרנדרה מודי בישראל בפברואר 2026 לא נבעה רק מן האירוע עצמו, אלא גם מן האופן שבו הוא מוסגר. הביקור הוצג כאירוע בעל משמעות מכוננת, שנועד לעגן שדרוג מבני ביחסים. בענייני ביטחון, רגע "היסטורי" שאינו רק סמלי; הביקור מהווה אות מחייב. הוא משדר מסר לצדדים שלישיים, לבירוקרטיות, לתעשיות ולממסדי הביטחון, שלפיו הצדדים מבקשים לעבור מ"יחסים פונקציונליים" ליחסים המייצרים יכולות.

לאתחול זה יש גם מימד פוליטי, שכן הוא מנתק את יחסי הודו-ישראל מן ההקשר האוטומטי של הסוגייה הפלסטינית. אין משמעות הדבר שהודו זנחה את עמדותיה הדיפלומטיות המסורתיות. אלא שהיא שינתה את "תקרת הזכוכית" של מערכת היחסים. ישראל אינה נתפסת עוד בעיקר כתיק רגיש המחייב כיוול זהיר. כעת היא נתפסת כשותפה שניתן ואף ראוי להציג בפומבי ככזו, במיוחד במונחי ביטחון, תעשייה וטכנולוגיה דו-שימושית.

עורף אסטרטגי בעידן הרוויה

הטיעון המרכזי העומד בבסיס מודל חדש זה הוא שהודו מתפתחת מלקוחה מרכזית של התעשייה הביטחונית הישראלית לעורף אסטרטגי, כלומר, לשותפה היכולה לספק עומק תעשייתי, כושר ייצור, כוח אדם מיומן, ובאופן המשמעותי ביותר, וכושר התמדה לאורך משבר ממושך.

בעידן הרוויה, היכולת לשמר כשירות איננה עוד שאלה של אילו מערכות נרכשו. היא תלויה בשרידות מערכתית וברציפות מבצעית: זמינות רכיבים, קצב ייצור, תחזוקה ושדרוגים תחת לחץ, הסתגלות מהירה בין זירות, והיכולת לתמוך בכוחות לאורך זמן. בתנאים כאלה, שותפה בעלת קנה מידה תעשייתי כמו הודו יכולה להפוך לנכס אסטרטגי. כאשר האיומים מוגדרים במונחים של נפח, קצב ושחיקה, העומק עשוי להכריע אם מדינה תשמר אפקטיביות מבצעית או תידרדר לשחיקה מבצעית-כלכלית.

זהו ההיגיון שמניע את המעבר מרכש לאינטגרציה מערכתית. מערכת היחסים אינה עוד מודל מסורתי של ספק-לקוח, שבו הערך נמדד באספקת מוצר. במקום זאת, הערך נמדד באמצעות יכולת משולבת הכוללת ייצור, תקינה, תשתיות ידע והטמעה בתוך אקוסיסטמים תעשייתיים מקומיים. זהו שינוי דוקטרינרי היוצר תלות גומלין חכמה כלומר, תלות גומלין המחזקת חוסן במקום להעמיק פגיעות.

טכנולוגיה כיתרון מבצעי: בינה מלאכותית, קוונטום ומוליכים למחצה

מנקודת מבט ביטחונית, בינה מלאכותית, מחשוב קוונטי ומוליכים למחצה אינם רק מנועי צמיחה. הם שכבות יסוד של עליונות מבצעית ושל השפעה על סביבת התקינה. בעידן שבו חיישנים, תקשורת, עיבוד נתונים, סייבר ובינה מלאכותית מעצבים גילוי, זיהוי, הקצאת מטרות וניהול אש, שליטה במערך הטכנולוגי היא תנאי מוקדם ליכולת מבצעית.

כאן בדיוק נדרשת תפיסה של אינטגרציה מערכתית. בינה מלאכותית אינה רק "תרבות סטארט-אפ"; היא יכולת משולבת הכוללת מיזוג נתונים, תהליכי קבלת החלטות, מודלים, תשתיות מחשוב ושכבות סייבר. קוונטום אינו רק עתיד רחוק; הוא מעצב כבר עתה את הדיון על תקשורת מאובטחת, הצפנה וחוסן מידע. מוליכים למחצה אינם רק ענף תעשייתי; הם נקודת תורפה יסודית של כל מערכת אזרחית-צבאית מודרנית.

ככל שהודו חותרת לאוטונומיה טכנולוגית ומבקשת לצמצם תלות בשרשראות אספקה ממזרח אסיה, היא תחפש שותפים היכולים לתרום לאיכות המערכת. ישראל יכולה להוסיף כאן ערך באמצעות ארכיטקטורת מערכות, יכולות סייבר, חוקות אלגוריתמיות ותרגום חדשנות לתפיסות מבצעיות. עבור ישראל, הודו מספקת את מה שחסר לישראל בקנה מידה רחב: ייצור, עומק שוק והטמעה רחבה. השילוב בין השתיים הוא מכפיל כוח.

תשתית ציבורית דיגיטלית והסכם סחר חופשי: תשתיות של עמידות

טבעי לראות בתשתית ציבורית דיגיטלית ובהסכמי סחר חופשי כלים כלכליים. אך בעולם של תחרות טכנולוגית, אלו גם כלים של ריבונות פונקציונלית. מי ששולט בתשתיות תשלום, ברשתות פיננסיות, בזרימות נתונים ובתקנים, שולט גם בקצב, בגישה וביכולת להפעיל מדיניות תחת לחץ. דיפלומטיית תקנים בין שבמערכות דיגיטליות, פינטק או אקוסיסטמים תעשייתיים - יוצרת נעילה חיובית: תלות גומלין מעצימה, המקשה על נסיגה פוליטית ומגבירה את הוודאות עבור בעלי העניין.

לפיכך, חיבור בין היכולות הישראליות לבין התשתיות ההודיות הוא יותר מנוחות מסחרית. זהו מנגנון שלא רק מעמיק את השותפות, אלא גם הופך אותה לפחות פגיעה להתפרקות בעת משבר.

רביצדדיות כאדריכלות: IMEC ו-2I2U כמכפילי כוח

הודו אינה ממקמת את ישראל אך ורק בתוך מערכת יחסים דו־צדדית. מסגרות כגון IMEC ו-2I2U יוצרות סביבה שבה ישראל מתפקדת כצומת, ולא רק כשותפה. מבחינת ביטחון לאומי, חשיבות הדבר כפולה: קישורי תשתית, מימון ותקנים הופכים את השותפות לעמידה יותר מבחינה פוליטית; ושילוב ישראל בתוך ארכיטקטורה מערבית־אזורית ממקם את היחסים בתוך תחרות רחבה יותר על השפעה מול סין.

מבחינה אסטרטגית, IMEC אינו רק מסדרון. הוא ארכיטקטורה של קישוריות בעלת השלכות על ביטחון תשתיות, הגנת נתיבים, חוסן אנרגטי ותחרות על תקנים. כאן הופכת הכלכלה לביטחון.

סיכונים: ריבוי שותפויות והדילמה הערבית

גם לאחר אתחול אסטרטגי, הודו תמשיך לדבוק במדיניות של ריבוי שותפויות. היא תלויה בעולם הערבי לצורכי אנרגיה, סחר ותעסוקה של מיליוני אזרחים הודים. היא גם מבקשת להישאר שחקנית מובילה בדרום הגלובלי זירה שבה הביקורת על ישראל עלולה להיות חריפה, ונדרשת להביא בחשבון גם רגישויות פוליטיות פנימיות. המשמעות המעשית עבור ישראל ברורה: אין להניח כי הודו תתיישר עמה דיפלומטית באופן מלא בפורומים בינלאומיים. יש לבנות במקום זאת על שותפות יכולות מדידה, שבה האינטרסים ההודיים והישראליים חופפים, ולפיכך עמידים יותר בפני שינויים רטוריים.

המלחמה שפרצה זמן קצר לאחר ביקורו של מודי בפברואר 2026 לא ערערה את ההיגיון של השותפות החדשה בין הודו לבין ישראל; היא חשפה את ההיררכיה האמיתית של האינטרסים ההודיים. ניו־דלהי לא ניתקה קשר עם טהראן, ולא זנחה את שפת הרב־יישור. אך המשבר הבהיר כי להודו יש כיום הרבה יותר מה להפסיד או להרוויח ביחסיה עם ארצות הברית, ישראל ומדינות המפרץ מאשר ביחסיה עם איראן הנתונה לסנקציות כבדות ונחלשת אסטרטגית. לא היה זה רק עניין של העדפה דיפלומטית. היה זה ביטוי לחישוב גיאופוליטי קר יותר: שותפים אמנים הם מי שתורמים לביטחונה ארוך הטווח של הודו, להתקדמותה הטכנולוגית, לחוסנה האנרגטי, לגישתה לשווקים ולעלייתה הרחבה יותר במערכת הבינלאומית. איראן עדיין חשובה להודו, בעיקר בהקשרי קישוריות וכאופציה מערבית שיורית, אך היא כבר אינה מציעה את אותו מנוף אסטרטגי שהציעה בעבר. במובן זה, המלחמה שלאחר הביקור הבהירה כי העמקת יחסי הודו-ישראל אינה נשענת על רגש או על קירבה רטורית, אלא על היגיון מתקשח של אינטרס לאומי, חוסן ויישור סלקטיבי בתנאי לחץ אזורי.

מפת דרכים למקבלי החלטות בישראל

אם ביקורו של נרנדרה מודי בישראל בפברואר 2026 אכן מהווה אתחול אסטרטגי, על ישראל להפיק ממנו תוצאות קונקרטיות. מפת דרכים מעשית צריכה לכלול את המרכיבים הבאים:

בחירת שניים או שלושה פרויקטי עוגן לפיתוח משותף תחת המסגרת של "תוצרת הודו", תוך התמקדות במערכות נגד כטב"מים, הגנה אווירית וטילית רב־שכבתית, וסייבר מבצעי. לכל פרויקט צריכים להיות לוחות זמנים והקצאת תקציב מוגדרים.

הקמת מנגנון קבוע לאינטגרציה מערכתית: פורום משותף של המטה לביטחון לאומי, משרד הביטחון והתעשייה, לצד קבוצות עבודה טכניות בתחומי תקינה, רכיבי ליבה ותהליכי ייצור.

גיבוש תוכנית לחוסן שרשראות אספקה: למפות צווארי בקבוק ולהקים בהודו יכולות של ייצור, הרכבה ואגירה שישמשו כעורף אסטרטגי.

קידום חיבור מבוקר לתשתית הציבורית הדיגיטלית: לזהות את התחומים שבהם ישראל יכולה להוסיף ערך אבטחת סייבר, אימות, והגנת מידע וליישם בשלבים. יש לממש את המסגרות המיניטרליות: להיעזר ב-2I2U וב-IMEC כדי לעגן תקנים, ביטחון תשתיות והגנת נתבים כחלק מחבילת יכולות רחבה.

סיכום

יש לראות בביקורו האחרון של מודי אות דוקטרינרי: מעבר מיחסים המבוססים על רכש ליחסים המייצרים אינטגרציה מערכתית. בעידן של איומי רוויה, טרור ותחרות טכנולוגית, הודו יכולה להפוך ליותר משותפה דיפלומטית: היא יכולה להפוך לעורף אסטרטגי. השאלה המכריעה אינה מה נאמר בטקסים, אלא מה נבנה לאחריהם: מנגנונים, תקנים, ייצור משותף ובניית תשתיות של עמידות. זהו ההבדל בין "רגע היסטורי" לבין יתרון אסטרטגי מתמשך. המלחמה שפרצה לאחר הביקור חיזקה היגיון זה. היא הראתה כי בתנאים של לחץ אזורי, השותפות בין הודו לבין ישראל אינה רק בתיקיימא מבחינה פוליטית, אלא גם תואמת מבחינה אסטרטגית את מדרג האינטרסים הרחב יותר של ניו דלהי. במובן זה, ערכה של הודו עבור ישראל אינו טמון רק בקנה המידה התעשייתי שלה, אלא גם בכך שמערכת יחסים זו נשענת יותר ויותר על חישובים מתכנסים של חוסן, הרתעה ואינטרס לאומי.

ד"ר לורן דגן עמוס מומחית למדיניות החוץ ההודית במרכז בס"א וחברת פורום דבורה.